

Aby zpíval celý kostel

Kněz Ondřej Talaš je momentálně správcem farnosti Otrokovice a občas na něj můžete narazit i v Římě, kam ještě jezdí studovat, nebo na obrazovce TV Noe. Jeho zaměřením je liturgická hudba, takže možná některé z našich čtenářek byly v létě na jeho přednášce na Celostátním setkání mládeže. Pokud jste tam nebyly, nevadí. Protože se s Ondrou známe ze studií, vyrazila jsem se ho místo vás zeptat na to, jestli při mši musíme zpívat, a pokud ano, tak co a proč.

Spousta našich čtenářek zpívá ve schole. Měl bys pro ně nějaké tipy, jak vybírat hudbu, která zazní při mši?

Při výběru je dobré se ptát třeba: Sedí text k dnešním liturgickým čtením nebo k charakteru daného dne?

Je doba vánoční, postní nebo má svátek nějaký svatý? Odpovídá píseň konkrétní části mše, do které ji chceme zařadit? Je píseň teologicky v pořádku? Dá se zpívat společně, nebo je to spíše koncertní kousek pro sólistu? Dobrá liturgická píseň slouží modlitbě shromáždění, neměla by být jenom naším osobním oblíbením. Měla by být přijata celým shromážděním, i když se ne vždy zavděčíme všem.

Hudba pomáhá vyjádřit radost

Může nám hudba pomáhat prožít mši hlouběji?

Určitě. K tomu by měla sloužit. Hudba dokáže otevřít srdce tam, kam se slovo nedostane. Pomáhá ztláčit se, soustředit se, rozjímat nebo naopak vyjádřit radost. To jsou emoce, které by bylo jinak těžké popsat obyčejnými slovy. Dobře zvolená hudba nekonkuruje slovu, ale naopak pro něj otvírá prostor a pomáhá ho vstřebávat. Proto když zazní radostné Aleluja a zpěv před evangeliem, tak nás to uvede do toho, co za chvíli uslyšíme přímo od Ježíše.

Máme při mši zpívat i my, nebo stačí poslouchat? A co když zpívat neumím nebo se stydím?

Církev dlouhodobě zdůrazňuje takzvanou aktivní účast věřících na liturgii a zpěv je jedna z jejích nejpřirozenějších podob.

Ideálem tedy je, aby zpíval celý kostel, nejen schola nebo varhaník za všechny. Zároveň to ale neznamená, že kdo neumí zpívat, má mlčet ze studu. Nejde o pěvecký výkon pro publikum, ale o modlitbu a Bohu nevadí nejistý nebo nedokonalý hlas. Pomáhá zpívat v takovém případě spíš tšeji a s pokorou, než vůbec nezpívat.

Tipy pro holky, které by chtěly založit scholu, od P. Ondry Talaše

1. Začít se dá i v malém. I tři, čtyři lidé, kteří se pravidelně scházejí, jsou dobrý základ.
2. Domluvit se s knězem nebo varhaníkem, ať schola není mimo strukturu farnosti, ale roste v součinnosti s ní.
3. Vybírejte repertoár s rozvahou. Kvalita a vhodnost písni je důležitější než jejich počet.
4. Pravidelně se scházejte na zkoušky, i krátké. Pravidelnost dělá víc než občasné nárazové zkoušky.
5. Nebojte se dalšího vzdělávání. Kurzy pro varhaníky a hudebníky přes Diecézní centra pro liturgickou hudbu pomůžou nejen s technikou, ale i s pochopením liturgie samotné. I když je kurz primárně pro varhaníky, tak i vedoucí scholy může pomoci, protože kurzy pro scholy se ještě nedělají tak pravidelně.
6. Pamatujte, že schola slouží shromáždění, ne naopak. Cíl není hrát pro sebe, ale pomoci celé farnosti se modlit a ideálně celý kostel rozezpívat.

Ty teď ještě studuješ v Římě a doděláváš doktorát z liturgiky. V čem je studium tam jiné než u nás?

Řím nabízí náhled do univerzality církve, protože tam jsou lidé z celého světa.

Proč vlastně při mši zpíváme?

Zpěv je přirozený projev člověka i v různých dalších životních situacích. Vezměme si, kolik známe třeba zamilovaných lidových písní. Zpěv při mši není jen ozdoba navíc, ale je to jeden ze způsobů, jak se modlíme. Známe to slavné rčení od svatého Augustina, který říká, že kdo dobře zpívá, dvakrát se modlí. Zpěv zapojuje víc než rozum, protože zapojuje i tělo, dech a emoce. Mše je oslava a setkání s Bohem a k oslavě odjakživa patří zpěv. Najdeme to už ve Starém zákoně a v Žalmech. Izraelité zpívali, když prošli Rudým mořem a v mnoha dalších případech. Když zpíváme, spojujeme se navíc s ostatními ve společenství jedním hlasem, což je jinak silný zážitek, než když každý jen tiše sedí.

A co je to vlastně ta liturgická hudba? Stačí, když nějakou písničku zahrajeme v kostele?

Liturgická hudba není definovaná jenom tím, kde zazní, ale také tím, k čemu slouží. Je to hudba, která je součástí liturgického úkonu a pomáhá modlitbě shromáždění nebo doprovází konkrétní okamžik mše, například vstup, přípravu darů nebo přijímání a je mu obsahově i formou přiměřená. Píseň, která je hezká, ale obsahově nebo stylem se s okamžikem mše nebo s jejím charakterem rozchází, zůstává jen hudbou v kostele a není liturgickou hudbou v plném slova smyslu. Takže rozhoduje funkce a vhodnost pro dané místo.